

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян” № 1-а, 1000 София, тел. 986-28-61, 987-55-13,
факс 987-65-14, e-mail: artch@vas.bg

Изх. № 240

Дата: 04.04.2023 г.

ДО КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ИСКАНЕ

ОТ ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ,
представяван от председателя –
адв. д-р Ивайло Дерменджиев

Относно:

Установяване на противоконституционност на чл. 159, ал. 2 от Закона за движение по пътищата (ЗДвП), като противоречащ на чл. 4, ал. 1; чл. 17, ал. 1; и чл. 35, ал. 1 от Конституцията на Република България;

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

В изпълнение на свое Решение №809 от 30.03.2023 г. Висшият адвокатски сезира Конституционния съд на Република България с искане за установяване на противоконституционност на чл. 159, ал. 2 от Закона за движение по пътищата (ЗДвП) като противоречащ на чл. 4, ал. 1; чл. 17, ал. 1 и чл. 35, ал. 1.

Оспорваната от нас разпоредба гласи:

„Не се издава свидетелство за управление на моторно превозно средство или негов дубликат, както и отнето свидетелство не се връща до заплащане изцяло на дължимите глоби.“

I. По допустимостта

Разпоредбата на чл. 150, ал. 4 от Конституцията дава правомощие на Висшия адвокатски съвет да сезира Конституционния съд за установяване на противоконституционност на закон, с който се нарушават права и свободи на гражданите. Разпоредбата на чл. 159, ал. 2, ЗДвП е с такъв характер. С нея се засягат **правата на граждани**, които надлежно по установения в закона ред са придобили или след изтърпяване на административно наказание, респ. на принудителна административна мярка, са възстановили правото си да управляват моторно превозно средство, като неоправдано ги лишава от възможността да упражняват това си право в нарушение на принципите на правовата държава по чл. 4, ал. 1 и 2 от Конституцията. Въведено е неоправдано и несъразмерно ограничение за издаване и използване на документа, удостоверяващ правоспособността на водачите, а това автоматично ги превръща в закононарушители, ако седнат зад волана на МПС. В повечето случаи по този начин се накърнява и правото на собственост на притежателите на МПС да се ползват пълноценно от собствената си вещ (чл. 17, ал. 1 – 3 от Конституцията), което от своя страна неминуемо води и до ограничение на правото им на свободно придвижване на територията на страната, както и да я напускат (чл. 35, ал. 1 от Конституцията), за чиято реализация с оглед на големите разстояния почти винаги е необходимо превозно средство.

II. Противоречие на чл. 159, ал. 2 ЗДвП с чл. 4, ал. 1 от Конституцията.

2.1. С оспорената разпоредба законодателят на практика ограничава упражняването на основни конституционни права на гражданите, с което цели да принуди длъжниците да платят наложените им по ЗДвП глоби извън установения ред за принудително изпълнение срещу неизрядни длъжници. Така очевидно се заобикаля установеният законов ред за тяхното събиране. А всяко ограничаване на основни конституционни права на гражданите, което има за цел да компенсира неспособността на държавата да изпълнява задълженията си, е недопустимо в една правовата държава и в случая се явява нарушение на чл. 4, ал. 1 от Конституцията.

Случаят е аналогичен на разгледания по Решение № 3 от 23.03.2021 г. на КС на РБ по к.д. № 11/2020 г., в чиито мотиви четем:

„Обстоятелството, че държавата не може да изпълни задължението си по принудително събиране на наложените глоби, по никакъв начин не може да бъде основание за фактическо санкциониране на гражданите.“

2.2. Нещо повече – отказите да се издаде/преиздаде или върне свидетелство за управление на МПС /СУМПС/ имат всички характеристики на принудителни административни мерки и на практика се превръщат в санкция за несъществуващо административно нарушение, което отново е в противоречие с принципите на правовата държава (чл. 4, ал. 1 и 2 от Конституцията).

2.3. Нарушен е и принципът на стабилитет и недвусмисленост на нормативната уредба – процесната разпоредба говори за „*дължимите глоби*“¹, без да уточнява дали по тях е започнало производство по принудително събиране или пък те са все още в срока за доброволно изпълнение и т.н. По този начин се създава опасност от административен произвол и субективно приложение на дискутираната норма – нещо, отново недопустимо за една правова държава.

III. Противоречие на чл. 159, ал. 2 ЗДвП с чл. 17, ал. 1 от Конституцията

III.1. Правото на собственост върху едно моторно превозно средство предполага и възможността собственикът да може да го ползва (т.е. управлява) свободно по пътищата за обществено ползване, след като е придобил съответната правоспособност и ако не е лишен от нея по законоустановения ред.

III.2. Предписаният от оспорената разпоредба отказ на съответния административен орган да издаде/преиздаде СУМПС на правоимащ водач или да го върне на водача с възстановени права само под предлог, че има незаплатени глоби, ограничава собствениците на МПС да ги ползват съобразно тяхното предназначение, като така се накърнява упражняването на правото им на собственост в пълен обем – нарушение по чл. 17, ал. 1 от Конституцията. Това е така, защото чл. 100 от ЗДвП изисква от водача винаги при управление на МПС да носи свидетелство за управление на моторно превозно средство и контролния талон към него, като неизпълнението на това изискване води до налагане на административна санкция.

¹ За разлика от използваната формулировка в разпоредбата, предмет на Решение №3 от 23.03.2021 г. на КС на РБ по к. д. № 11 / 2020 г., където за сходен фактически състав законодателят бе използвал формулировката „глоба, незаплатена в срока за доброволно плащане“.

III.3. Особено важно е тук да се подчертае, че наложеното ограничение е несъразмерно (непропорционално) на поставената цел, която единствено се свежда до осигуряване на приходи в бюджета. Тази цел може и трябва да се постигне в рамките на изпълнителното производство по събиране на публични вземания, без да е необходимо още по-сериозно посегателство върху конституционните права на гражданите. Във връзка с това пак припомняме съображенията на КС, развити в мотивите на горесцитираното Решение № 3/2021 г., според които заобикалянето на законовия ред за принудително изпълнение на публичните вземания за глоби чрез налагане на допълнителни санкции за неизпълнение на паричното задължение е несъвместимо с Основния закон, по-конкретно с принципите на правовата държава по чл. 4, ал. 1 и 2 от Конституцията.

IV. Противоречие на чл. 159, ал. 2 ЗДвП с чл. 35 от Конституцията

IV.1. Конституцията в чл. 35, ал. 1, предложение второ предписва, че *„...всеки може да се придвижва по територията на страната и да напуска нейните предели.“* В съвременния свят за пълноценно упражняване на това право в повечето случаи се налага преодоляването на големи разстояния, поради което е необходимо използването на превозно средство – независимо дали собствено или чуждо. Лишаването от документ, удостоверяващ правото за управление на МПС, несъмнено стеснява възможността за свободно упражняване на така посоченото основно право на гражданите.

IV.2. Както четем в Решение № 3 от 23.03.2021 г. на КС на РБ по к. д. № 11 / 2020 *„Правото на гражданите да се придвижват свободно по територията на страната и правото да напускат нейните предели са неотменими, без да са абсолютни (чл. 57, ал. 1 и 3 от Конституцията, Решение № 3 от 2002 г. по к.д. № 11/2002 г., Решение № 10 от 2018 г. по к.д. № 4/2017 г.). Те могат да бъдат ограничавани, но само при спазване на условията по чл. 35, ал. 1, изр. второ от Конституцията - ограничението да е закрепено със закон и да е насочено към адекватна и пропорционална защита на конституционно признати ценности - националната сигурност, народното здраве и правата и свободите на други граждани. Трайна е практиката на Конституционния съд по въпроса за възможността упражняването на основните права на гражданите да бъде ограничавано в случаите, когато е налице легитимна цел, основанието е закрепено със закон, в рамките на предвиденото в Конституцията ограничение и е спазен принципът на пропорционалност (съразмерност) на преследваната цел“.* (В този смисъл вж. Решение № 20 от

1998 г. по к.д. № 16/1998 г.; Решение № 15 от 2010 г. по к.д. № 9/2010 г.; Решение № 3 от 2019 г. по к.д. № 16/2018 г. и др.).

В случая с атакуваната разпоредба обаче нито е налице такава легитимна цел, нито е спазен принципът на пропорционалност. Принудителното попълване на бюджета със средствата от дължимите глоби не по законоустановения ред не може да се свърже със защитата на националната сигурност, със защитата на народното здраве или със защитата на правата и свободите на други граждани. Затова оспорената разпоредба флагрантно нарушава изрични, категорично дефинирани изисквания на Основния закон. Чрез нея законодателят с недопустими средства се опитва да компенсира неспособността на държавата, независимо от целия наличен легитимен инструментариум, да събере приходи, които наистина ѝ се дължат, без обаче да съобразява реда за събиране на публичните задължения, включващ и съответна защита на длъжниците или на лицата, към които по някаква причина неоснователно е насочена съответната финансова претенция.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Предвид изложеното, и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 150, ал. 4 от Конституцията на Република България, молим да образувате конституционно дело и да обявите за противоконституционен текста на чл. 159, ал. 2 от Закона за движение по пътищата /ЗДвП/, като противоречащ на чл. 4, ал. 1; чл. 17, ал. 1 и чл. 35, ал. 1 от Конституцията на Република България.

Приложение:

Препис-извлечение от Протокол № 35 от заседание на Висшия адвокатски съвет, проведено на 30.03.2023 г., обективиращ Решение №809 за внасяне на искане пред Конституционния съд на РБ, на осн. чл. 150, ал. 4 КРБ.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ: /п/

АДВ. Д-Р ИВАЙЛО ДЕРМЕНДЖИЕВ